

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 17ης Μαΐου 1994 *

Στην υπόθεση C-294/92,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Court of Appeal, Λονδίνο, προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3 του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, σχετικά με την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

George Lawrence Webb

και

Lawrence Desmond Webb,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 16, παράγραφος 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους O. Due, Πρόεδρο, J. C. Moitinho de Almeida, M. Díez de Velasco και D. A. O. Edward, προέδρους τμήματος, K. N. Κακούρη, R. Joliet (εισηγητή), G. C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg και P. J. G. Kapteyn, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- ο George Lawrence Webb, εκπροσωπούμενος από τον Michael Briggs, barrister,
- ο Lawrence Desmond Webb, εκπροσωπούμενος από τον Mark Blackett-Ord, barrister,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τη Sue Cochrane, του Treasury Solicitor's Department,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Xavier Lewis και Pieter Van Nuffel, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του George Lawrence Webb, εκπροσωπούμενου από τους Michael Briggs και Philip Moser, barristers, του Lawrence Desmond Webb, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από τον John D. Colahan, του Treasury Solicitor's Department, και τον David Lloyd Jones, barrister, και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 16ης Νοεμβρίου 1993,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Φεβρουαρίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με Διάταξη της 27ης Φεβρουαρίου 1992, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 3 Ιουλίου 1992, το Court of Appeal, Λονδίνο, υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 3 του Πρωτοκόλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 16, σημείο 1, της Συμβάσεως αυτής (στο εξής: Σύμβαση).
- 2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Georges Lawrence Webb (στο εξής: Webb πατέρας) και του υιού του Lawrence Desmond Webb (στο εξής: Webb υιός), σχετικά με ακίνητο κείμενο στη Γαλλία.
- 3 Το 1971, ο πατέρας Webb συνήψε σύμβαση αγοράς διαμερίσματος κειμένου στην Antibes, ενώ είχε συγκεντρώσει τα αναγκαία κεφάλαια στην Αγγλία.
- 4 Οι απαιτούμενες από τη βρετανική νομοθεσία περί ελέγχου συναλλάγματος άδειες της Τράπεζας της Αγγλίας χορηγήθηκαν με βάση την ένδειξη ότι το ακίνητο είχε αγορασθεί στο όνομα του υιού Webb. Τα αναγκαία κεφάλαια μεταφέρθηκαν στη συνέχεια από τον τραπεζικό λογαριασμό που ο πατέρας διέθετε στην Αγγλία στον λογαριασμό που είχε ανοίξει στην Antibes από τον υιό του. Τον Οκτώβριο του 1971 ο πωλητής μεταβίβασε την κυριότητα του διαμερίσματος στον υιό Webb.

5 Έκτοτε, τόσο ο πατέρας και η σύζυγός του όσο και ο υιός, χρησιμοποιούσαν το ακίνητο ως κατοικία διακοπών, ενώ ο πατέρας είχε αναλάβει το κύριο μέρος των εξόδων συντηρήσεως.

6 Στις 26 Μαρτίου 1990 ο πατέρας Webb άσκησε αγωγή ενώπιον του High Court of Justice κατά του υιού του. Με την αγωγή αυτή ζήτησε, κυρίως, να αναγνωριστεί ότι ο εναγόμενος κατέχει το ακίνητο ως trustee και να υποχρεωθεί να καταρτίσει τα έγγραφα που ήταν αναγκαία προκειμένου να αναγνωρισθεί υπέρ του πατέρα η legal ownership.

7 Ο υιός Webb αμφισβήτησε τη δικαιοδοσία των αγγλικών δικαστηρίων. Ισχυρίστηκε ότι, δοθέντος ότι η αγωγή είχε σχέση με εμπράγματο δικαίωμα επί ακινήτου, έχουν αποκλειστική δικαιοδοσία τα γαλλικά δικαστήρια. Συναφώς, επικαλέστηκε το άρθρο 16, παράγραφος 1, της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει ότι

«Αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία, έχουν:

1) α) σε υποθέσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων και μισθώσεων ακινήτων, τα δικαστήρια του συμβαλλόμενου κράτους της τοποθεσίας του ακινήτου,

(...)

8 Με την απόφασή του της 23ης Μαΐου 1991, το High Court επισήμανε ότι, αφενός, ο πατέρας Webb είχε στηρίξει το αίτημά του σε μία σχέση εμπιστευτικής διαχειρίσεως μεταξύ αυτού και του υιού του και ότι, αφετέρου, δεν ζητούσε ούτε να αναγνωριστεί η ιδιότητά του ως κυρίου ούτε να ανακτήσει τη νομή, ούτε να διορθωθεί το κτηματολόγιο, αλλά να υποχρεωθεί ο υιός του να καταρτίσει τα έγγραφα που ήταν αναγκαία για τη μεταβίβαση σ' αυτόν της κυριότητας του διαμερίσματος. Από τα ανωτέρω το High Court συνήγαγε ότι το αίτημα δεν αφορούσε εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτου κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της Συμβάσεως και απέρριψε την ένσταση αναρμοδιότητας.

9 Όσον αφορά την ουσία, το High Court έκρινε ότι ο υιός Webb κατείχε το διαμέρισμα δυνάμει resulting trust (σιωπηρού trust). Σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο, όταν ένα πρόσωπο χρηματοδοτήσει την αγορά ενός πράγματος επ' ονόματι άλλου προσώπου, το εν λόγω πρόσωπο λογίζεται, ελλείψει αποδεδειγμένης προθέσεως δωρεάς, ως έχον διατηρήσει τα beneficial interests (οφέλη) εκ του πράγματος του οποίου ο κατ' όνομα κύριος θεωρείται ως trustee. Για την ανατροπή του τεκμηρίου αυτού, ο υιός Webb ισχυρίστηκε ότι το διαμέρισμα του είχε δοθεί ως presumption of advancement (δωρεά προς νόμιμο κληρονόμο). Ωστόσο, το επιχείρημα αυτό δεν έπεισε το High Court, το οποίο, από το γεγονός ότι ο πατέρας Webb χρησιμοποιούσε το διαμέρισμα, συνήγαγε την πρόθεσή του να κρατήσει το ακίνητο για τον εαυτό του.

10 Ο υιός Webb άσκησε έφεση επικαλούμενος ως μόνο λόγο το γεγονός ότι κακώς το High Court έκρινε ότι το άρθρο 16, παράγραφος 1, της Συμβάσεως δεν ετύγχανε εν προκειμένω εφαρμογής. Διατηρώντας αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία που έπρεπε να δοθεί στη διάταξη αυτή, το Court of Appeal, Λονδίνο, ζήτησε από το Δικαστήριο να αποφανθεί, μέσω προδικαστικής αποφάσεως, επί του ακολούθου ερωτήματος:

«Πρέπει το άρθρο 16, παράγραφος 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η αγωγή που ασκήθηκε ενώπιον του Chancery Division του High Court of Justice και πρωτοκολλήθηκε υπό τα στοιχεία Webb κατά Webb 1990 W αριθ. 2827 εμπίπτει στην αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία των γαλλικών δικαστηρίων;»

11 Με το ερώτημά του, το εθνικό δικαιοδοτικό όργανο ζητεί κατ' ουσίαν να μάθει αν η αγωγή με την οποία ζητείται να αναγνωρισθεί ότι ένα πρόσωπο κατέχει ένα ακίνητο ως trustee και ζητείται να υποχρεωθεί τούτο να καταρτίσει τα έγγραφα που είναι αναγκαία προκειμένου ο ενάγων να αποκτήσει τη legal ownership, είναι εμπράγματη κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της Συμβάσεως.

12 Θεωρώντας ότι το κριτήριο εφαρμογής του άρθρου 16, παράγραφος 1, αποτελεί τον τελικό σκοπό του ενάγοντος και ότι, με την αγωγή του, ο πατέρας Webb επιδιώκει, σε τελευταία ανάλυση, να αποκτήσει την κυριότητα του διαμερίσματος, ο υιός Webb και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι η διαφορά της κύριας δίκης εμπίπτει στο άρθρο 16, παράγραφος 1.

- 13 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό.
- 14 Το άρθρο 16 παρέχει αποκλειστική δικαιοδοσία σε υποθέσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων στα δικαστήρια του συμβαλλομένου κράτους της τοποθεσίας του ακινήτου. Όπως προκύπτει από την απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 1990, C-115/88, Reichert και Kockler (Συλλογή 1990, σ. I-27), όπου ζητήθηκε από το Δικαστήριο να αποφανθεί σχετικά με το ζήτημα αν τίθεται θέμα αποκλειστικής δικαιοδοσίας στην περίπτωση αγωγής ασκηθείσας από δανειστή με την οποία ζητείται να αναγνωρισθεί ότι δεν μπορεί να ισχύει έναντι αυτού μια πράξη μεταβιβάσεως ακινήτου η οποία, όπως υποστηρίζει ο δανειστής, έχει συντελεστεί από τον οφειλέτη του προς καταδολευση των δικαιωμάτων του, δεν αρκεί, προκειμένου να τύχει εφαρμογής το άρθρο 16, παράγραφος 1, η αγωγή αυτή να αφορά εμπράγματο δικαίωμα ή να έχει σχέση με ακίνητο. Η αγωγή πρέπει να στηρίζεται σε εμπράγματο και όχι, με εξαίρεση την προβλεπόμενη για τις μισθώσεις ακινήτων παρέκκλιση, σε ενοχικό δικαίωμα.
- 15 Με την ασκηθείσα, εν προκειμένω, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αγωγή ζητείται να αναγνωρισθεί ότι ο υιός Webb κατέχει το διαμέρισμα αποκλειστικώς προς όφελος του πατέρα του και ότι, υπ' αυτήν του την ιδιότητα, οφείλει να καταρτίσει τα έγγραφα που είναι αναγκαία για τη μεταβίβαση στον πατέρα της κυριότητάς του. Ο πατέρας δεν διατείνεται ότι είναι ήδη δικαιούχος προνομίων που συνδέονται αμέσως με το ακίνητο και μπορούν να αντιτάσσονται έναντι πάντων. Το μόνο που προβάλλει είναι τα δικαιώματά του έναντι του υιού του. Κατά συνέπεια, η αγωγή του δεν είναι εμπράγματη, κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της Συμβάσεως, αλλά ενοχική.
- 16 Εξάλλου, δεν συντρέχουν εν προκειμένω οι λόγοι ορθής απονομής της δικαιοσύνης που αποτελούν τη βάση του άρθρου 16, παράγραφος 1, της Συμβάσεως.
- 17 Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, η αποκλειστική δικαιοδοσία σε υποθέσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων των δικαστηρίων του κράτους της τοποθεσίας του ακινήτου δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι διαφορές που αφορούν εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων συνεπάγονται συχνά εξακριβώσεις καθώς και διεξαγωγή αποδείξεων και πραγματογνωμοσύνης που πρέπει να διενεργούνται επί τόπου (βλ. την απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1977, 73/77, Sanders, ECR 1977, σ. 2383, σκέψη 13).

- 18 Όπως ορθώς έχουν επισημάνει ο πατέρας Webb και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η φύση ενός πράγματος ως ακινήτου καθώς και το γεγονός ότι το πράγμα αυτό βρίσκεται στην κατοχή κάποιου στο πλαίσιο ενός trust ουδεμία έχουν επίπτωση όσον αφορά τον χαρακτήρα της διαφοράς της κύριας δίκης: ο χαρακτήρας αυτός δεν μεταβάλλεται, ασχέτως του εάν η διαφορά έχει σχέση με διαμέρισμα κείμενο στο Ηνωμένο Βασίλειο ή με σκάφος αναψυχής.
- 19 Επομένως, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η αγωγή με την οποία ζητείται να αναγνωρισθεί ότι ένα πρόσωπο κατέχει ακίνητο ως trustee καθώς και να υποχρεωθεί τούτο να καταρτίσει τα έγγραφα που είναι αναγκαία προκειμένου ο ενάγων να αποκτήσει τη legal ownership, δεν αποτελεί εμπράγματη, κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της Συμβάσεως, αγωγή.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 20 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε, με Διάταξη της 27ης Φεβρουαρίου 1992, το Court of Appeal, Λονδίνο, αποφαινεται:

Η αγωγή με την οποία ζητείται να αναγνωρισθεί ότι ένα πρόσωπο κατέχει ακίνητο ως trustee καθώς και να υποχρεωθεί τούτο να καταρτίσει τα έγγραφα που είναι αναγκαία προκειμένου ο ενάγων να αποκτήσει τη legal ownership, δεν αποτελεί εμπράγματη, κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, αγωγή.

Due

Moitinho de Almeida

Díez de Velasco

Edward

Κακούρης

Joliet

Rodríguez Iglesias

Zuleeg

Kapteyn

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Μαΐου 1994.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

P. Grass

O. Due